

796.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych

z dnia 21 października 1925 r.

o ogłoszeniu w języku polskim niemieckiej ustawy osadniczej z dnia 11 sierpnia 1919 r. i pruskiej ustawy z dnia 15 grudnia 1919 r. wprowadzającej niemiecką ustawę osadniczą z dnia 11 sierpnia 1919 r.

Na mocy art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1925 r. w sprawie zmian i uzupełnień w obowiązującym na górnośląskiej części województwa śląskiego ustawodawstwie osadniczym (Dz. U. R. P. № 78 poz. 543) zarządza się co następuje:

§ 1. Niemiecką ustawę osadniczą z dnia 11 sierpnia 1919 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1429) oraz pruską ustawę z dnia 15 grudnia 1919 r. wprowadzającą niemiecką ustawę osadniczą z dnia 11 sierpnia 1919 r. (Zb. Ust. z roku 1920 str. 31) ogłasza się w języku polskim z uwzględnieniem zmian wprowadzonych do tych ustaw przez ustawę z dnia 1 lipca 1925 r. w sprawie zmian i uzupełnień w obowiązującym na górnośląskiej części województwa śląskiego ustawodawstwie osadniczym (Dz. U. R. P. № 78 poz. 543), jako załączniki 1 i 2 do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Kierownik Ministerstwa Reform Rolnych: *J. Radwan*

Załącznik № 1

do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dn. 21 października 1925 r. poz. 796.

Niemiecka ustawa osadnicza

z dnia 11 sierpnia 1919 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1429).

Przedsiębiorstwa osadnicze.

§ 1.

Minister Reform Rolnych winien tam, gdzie nie istnieją ogólnie użyteczne przedsiębiorstwa osadnicze, takie przedsiębiorstwa zakładać w celu tworzenia nowych osad, jako też w celu polepszenia już istniejących drobnych gospodarstw, co najwyżej jednak do rozmiarów samowystarczального warsztatu rolnego w miarę, jak potrzebne na ten cel grunta można będzie uzyskać na mocy postanowień niniejszej ustawy. Okrąg działalności tych przedsiębiorstw (okrąg osadniczy) oznacza Minister Reform Rolnych. Jako przedsiębiorstwa osadnicze w rozumieniu niniejszych przepisów mogą być przez Ministra Reform Rolnych uznane także urzędy lub instytucje publiczne.

W nadzorze nad osadnictwem mają uczestniczyć z głosem decydującym mężowie zaufania osadników oraz dawnych właścicieli w myśl bliższych postanowień Ministra Reform Rolnych. O ile tego rodzaju mężowie zaufania wchodzi w skład rad nad-

zorczych poszczególnych przedsiębiorstw osadniczych, to dalszy ich udział w nadzorze nie jest potrzebny.

Zaofiarowanie:

a) majątków państwowych.

§ 2.

Po wygaśnięciu kontraktu dzierżawnego majątki państwowe winny być zaofiarowane na nabycie ogólnie użytecznemu przedsiębiorstwu osadniczemu (§ 1) za cenę co najwyżej odpowiadającą ich dochodowości, o ile ich utrzymanie w posiadaniu Państwa nie jest niezbędne dla celów naukowych, doświadczalnych lub dla innych celów publicznych, lub społeczno-gospodarczych. Przy ocenie wartości nie powinny być uwzględniane przemijające zwyki wartości, pozostające w związku z wyjątkowymi stosunkami wojennymi.

b) mokradeł i pustkowi.

§ 3.

Ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze jest uprawnione do nabywania w drodze wyłączenia na potrzeby osadnicze ziemi niezagospodarowanej, lub użytkowanej w drodze stałego spalania powierzchni zarówno jak i torfowisk i innych pustkowi. O ile właściciel zobowiąże się w czasie wyznaczonego mu odpowiedniego terminu zamienić obszar, odpowiadający jego gospodarczym zasobom na grunta uprawne, to wyłączenie tego obszaru nastąpić może dopiero w razie, jeżeli ten termin nie został dotrzymany.

Jako odszkodowanie ma być wypłacony skapitalizowany czysty dochód, jaki ta ziemia daje w stanie nieuszlachetnionym. Urząd wyłączający może wyznaczyć wyższe odszkodowanie o ile z szczególnych stosunków wynika, że to jest wskazane. Droga prawna przeciwko ustaleniu odszkodowania jest niedopuszczalna.

Prawo przedsiębiorstwa osadniczego do pierwokupu.

§ 4.

Ogólnie użytecznemu przedsiębiorstwu osadniczemu przysługuje prawo pierwokupu gruntów rolnych o rozmiarach od 25 ha wzwyż lub części tychże, położonych w jego okręgu. Prawo pierwokupu może być rozporządzeniem Ministra Reform Rolnych rozciągnięte na mniejsze obszary gruntowe.

§ 5.

Prawo pierwokupu ma pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wpisanymi i ustawowymi prawami pierwokupu. Nie wymaga ono wpisu do ksiąg gruntowych.

§ 6.

Prawo pierwokupu może być wykonane z chwilą kiedy właściciel zawarł z osobą trzecią umowę kupna-sprzedaży, dotyczącą wymienionych w § 4 nieruchomości ziemskich lub ich części.

Prawa pierwokupu nie można będzie wykonać jeżeli właściciel sprzedał pomienioną nieruchomość

ziemską instytucji o charakterze publiczno-prawnym, swemu małżonkowi ślubnemu lub osobie z sobą w linii prostej lub do trzeciego stopnia w linii bocznej spokrewnionej lub też do drugiego stopnia powinowatej.

Jeżeli nieruchomości ziemskie użytkowane w celach rolniczych (włączając w to i majątki państwowe) zostają nabyte w celach osadniczych przez ogólnie użyteczne towarzystwo osadnicze to przysługuje dzierżawcom prawo pierwokupu do ewentualnie pozostałej przy podziale resztkówki lub do parcel możliwie przydatnych do wykorzystania wartości inwentarza lub innego kapitału obrotowego, pozostałego po oddanej na cele osadnictwa nieruchomości rolnej.

§ 7.

Termin do wykonania prawa pierwokupu wynosi trzy tygodnie, począwszy od dnia w którym uprawniony do pierwokupu otrzymał od właściciela lub od osoby trzeciej zawiadomienie o treści zawartej między nimi umowy. Jeżeli nieruchomość ziemską lub pozbyta część tejże są większe niż 200 ha, termin wynosi sześć tygodni.

Zawiadomienie ze strony właściciela lub osoby trzeciej zastępuje zawiadomienie urzędu ksiąg gruntowych.

Uprawniony do pierwokupu ma prawo w przeciągu tego terminu zwiedzić nieruchomość ziemską lub pozbytą część tejże. Jeżeli właściciel lub osoba trzecia przeszkodzi mu w wykonaniu tego prawa, to termin liczy się od dnia w którym ustanie przeszkoda.

§ 8.

Do prawa pierwokupu mają odpowiednie zastosowanie §§ 505 do 509, ustęp 1 § 510, ust. 2 § 1098, §§ 1099 do 1102 kodeksu cywilnego. Prawo pierwokupu obejmuje również i sprzedane łącznie przynależności.

Jeżeli nabywca przyjął na siebie pewne świadczenia uboczne, nie dające się oszacować w pieniądzu, to właściciel nie ma prawa żądać od uprawnionego do pierwokupu spełnienia tych świadczeń ubocznych i kar umownych, które na przypadek ich niespełnienia są zawarowane.

Jeżeli osoba trzecia w przypadku przewidzianym w § 1099 kodeksu cywilnego powiadomi uprawnionego do pierwokupu o treści kontraktu kupna, to ma to skutek oznaczony w § 7.

§ 9.

Z nabyciem nieruchomości ziemskiej lub jej części w drodze wykonania prawa pierwokupu przez ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze gasną wpisane prawa pierwokupu i zastrzeżenia uprawniające do uzyskania przewłaszczenia (§ 883 kodeksu cywilnego).

Jeżeli jednak ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze nie zużyje w ciągu 10 lat nieruchomości ziemskiej lub jej części na cele osadnictwa, to wolno mu w inny sposób ją sprzedać dopiero wtedy, gdy tę nieruchomość ziemską lub jej część bezskutecznie zaoferowało do nabycia osobom, których prawa w myśl ustępu 1 wygasły.

§ 10.

Urząd ksiąg gruntowych winien tak długo wstrzymać wpis przelewu prawa własności aż mu zostanie udowodnione, że prawa pierwokupu niewykonano.

§ 11.

Przepisy §§ 5 do 10 mają odpowiednie zastosowanie do innego rodzaju umów, które dotyczą odpłatnego pozbycia nieruchomości, do przewłaszczeń z mocy przymusowej licytacji, oraz do sprzedaży z wolnej ręki przez zarządcę masy upadłościowej. Przybicia targu nie można udzielić przed upływem terminu, oznaczonego w § 7 ust. 1 wyjąwszy, gdy uprawniony do pierwokupu swe prawo przedtem wykonał, lub wobec sądu wykonawczego oświadczył, że nie zamierza z niego korzystać.

Związki dla dostarczania ziemi.

§ 12.

W okręgach osadniczych, w których zgodnie ze spisem gospodarstw rolnych z roku 1907 ponad 10% użytków rolnych przypada na majątki ziemskie o powierzchni 100 ha użytków rolnych i większej (wielkie majątki), należy właścicieli tych majątków złączyć w związki dla dostarczania ziemi; związki dla dostarczania ziemi mają pełną zdolność prawną. Obszar użytków rolnych majątków państwowych uwzględnia się jedynie w celu obliczenia stosunku odsetkowego. Szczegółowe przepisy zostaną wydane przez Ministra Reform Rolnych.

Minister Reform Rolnych może przenieść zadania związków dla dostarczania ziemi na inne instytucje w szczególności zaś na istniejące ogólnie użyteczne przedsiębiorstwa osadnicze lub na organizacje rolnicze (Towarzystwa Kredytowe Ziemskie i t. d.). Ma to nastąpić wtedy zwłaszcza i to na koszt związku dla dostarczania ziemi, gdy związek taki okaże się opieszalszym w wykonywaniu swego obowiązku dostarczania ziemi.

§ 13.

Związek dla dostarczania ziemi jest obowiązany dostarczać na żądanie ogólnie użytecznego przedsiębiorstwa osadniczego odpowiednich dla celów osadnictwa gruntów ze stanu posiadania wielkich majątków (§ 12) po cenie odpowiedniej. Jako cenę odpowiednią uważa się powszechnie uznaną wartość, jaką grunta posiadają w wielkich obszarach, bez uwzględnienia zwyczaj wartości pozostających w związku z wyjątkowymi stosunkami wojennymi.

Związek dla dostarczania ziemi dopełnia obowiązków, gdy trzecią część całkowitego obszaru użytków rolnych ustalonego przez spis gospodarstw rolnych roku 1907 dla wielkich majątków ziemskich (włączając w to i majątki państwowe) dostarczy na cele osadnictwa lub gdy obszar użytków rolnych tych majątków zmniejszy się do 10 od sta ogólnego obszaru użytków rolnych w danym okręgu osadniczym.

Od uznania władz nadzorczych zależy, czy mogą być uznane za oddane dla osadnictwa i takie grunta z obszarów wielkich majątków, które bez współdziałania przedsiębiorstwa osadniczego zostały sprzedane osad-

nikom albo wydzierżawione z prawem kupna za cenę zatwierdzoną przez władzę nadzorczą.

§ 14.

Związkowi dla dostarczania ziemi służy w następstwie ogólnie użytecznego przedsiębiorstwa osadniczego prawo pierwokupu w stosunku do wszystkich wielkich majątków ziemskich w jego okręgu. Na żądanie ogólnie użytecznego przedsiębiorstwa osadniczego musi związek dla dostarczania ziemi wykonać prawo pierwokupu. Wykonanie prawa pierwokupu może związek przekazać ogólnie użytecznemu przedsiębiorstwu osadniczemu, za jego zgodą, bądź całkowicie, bądź dla poszczególnego przypadku.

Co do prawa pierwokupu miarodajne są przepisy §§ 5 do 11 przy odpowiednim zastosowaniu.

§ 15.

Gdzie istnieje pilna i nie dająca się celowo zaspokoić w inny sposób, w szczególności według przepisów §§ 2, 3, 4, 13, 14 potrzeba gruntów odpowiednich dla celów osadnictwa, tam związek dla dostarczania ziemi ma prawo przejąć na ten cel w drodze wyłączenia nadające się dla osadnictwa grunta z obszarów, należących do wielkich majątków ziemskich (§ 1) za odpowiednim odszkodowaniem. Zwyżki wartości, pozostające w związku z wyjątkowymi stosunkami wojennymi, nie mogą być przy oznaczaniu odszkodowania uwzględniane. Odszkodowanie może być wypłacone w gotówce lub w listach rentowych.

O wyłączeniu, tegoż gospodarczej celowości i wysokości odszkodowania, rozstrzyga stały wydział złożony z przewodniczącego, mianowanego przez Ministra Reform Rolnych oraz z jednego przedstawiciela do związku dla dostarczania ziemi i jednego przedstawiciela ogólnie użytecznego przedsiębiorstwa osadniczego.

§ 16.

Związki dla dostarczania ziemi winny w pierwszej linii nabywać, w szczególności także przez wyłączenie, z nadających się na cele osadnictwa wielkich majątków:

majątki, które podczas wojny zostały nabyte przez osoby, które nie uprawiały lub nie uprawiają rolnictwa jako zawodu głównego,

majątki, które w ciągu ubiegłych lat dwudziestu wielokrotnie zmieniały właścicieli w drodze odpłatnej umowy, wyjąwszy wypadki przewidziane w ust. 2 § 6,

majątki, w których gospodarka szczególnie źle jest prowadzona,

majątki, których posiadacze w ciągu większej części roku nie przebywają w posiadłości i sami nie gospodarują, o ile niema uzasadnionych powodów ich nieobecności, lub tego, że nie prowadzą osobiście gospodarstwa,

majątki, należące do wyjątkowo wielkich majątków ziemskich.

Związki dostarczania ziemi winny także nabywać szczególnie takie części wielkich majątków ziemskich i to w odpowiednich granicach i wraz z należącymi do nich budynkami, które poprzednio stanowiły samodzielne gospodarstwa włościańskie lub

osiedla i w ciągu ostatnich lat trzydziestu przed wejściem w życie tej ustawy były wykupione przez właścicieli wielkich majątków ziemskich.

Od nabywania takich majątków, które w kierunku gospodarczym i społecznym działają wzorowo, albo dla rozwoju gospodarstwa rolnego posiadają wybitne znaczenia, należy się o ile możliwości powstrzymać.

§ 17.

Oczekiwacze substytucyj powierniczych (fideikomisów) nie mają prawa sprzeciwiać się przewłaszczeniu na rzecz związku dla dostarczania ziemi. Przepisy te winny być odpowiednio zastosowane względem dóbr rodowych, lennych i innych nieruchomości związanych przepisami, jakieg zgodnie z artykułami 57, 58, 59 ustawy wprowadzającej kodeks cywilny, wobec przepisów kodeksu cywilnego pozostały w swej mocy.

Wzajemny stosunek między związkiem dla dostarczania ziemi i przedsiębiorstwem osadniczym.

§ 18.

Przedsiębiorstwo osadnicze jest obowiązane przejmować od związku dla dostarczania ziemi grunty i płacić mu za nie uiszczoną cenę nabycia:

1) jeżeli związek dla dostarczania ziemi nabył nieruchomość ziemską na żądanie przedsiębiorstwa osadniczego, w drodze wykonania prawa pierwokupu,

2) jeżeli przedsiębiorstwo osadnicze oświadczyło ogólną swoją zgodę na nabycie i cenę nabycia,

3) jeżeli związek dla dostarczania ziemi nabył nieruchomość ziemską w drodze wyłączenia i przewód wyłączający wszczęty został za zgodą przedsiębiorstwa osadniczego.

Minister Reform Rolnych oznacza w jakiej mierze kosztą będzie można doliczać do ceny kupna.

Wydatki związku dla dostarczania ziemi, które nie będą przedsiębiorstwu osadniczemu doliczone do ceny kupna w myśl ustępu 2 mają być zebrane od członków związku w drodze rozdziału. Związek dla dostarczania ziemi ustanawia klucz rozdziału. O ile zadania związku dla dostarczania ziemi zostaną przeniesione na inną instytucję (ustęp 2 § 12), to Minister Reform Rolnych określi sposób pokrycia wydatków

Nadzwyczajna danina majątkowa.

§ 19.

O ile członkowie związku dla dostarczania ziemi (ust. 1 § 12) lub innej organizacji rolniczej uprawnionej do wykonania zadań związku uiszczą nadzwyczajną daninę majątkową w postaci gruntów zdanych dla celów osadnictwa, to obszar zaoferowany przedsiębiorstwu osadniczemu i przez nie przyjęty, zalicza się na dobro jednej trzeciej części (ust. 2 § 13), która związkowi i przez związek winna być dostarczona.

Prawo odkupu.

§ 20.

Ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze posiada prawo odkupu założonej przez nie osady,

jeżeli osadnik ją częściowo lub w całości sprzedaje lub porzuca, lub gdy stale w niej nie zamieszkuje lub na niej nie gospodaruje. Przepisy ust. 2 § 6 mają odpowiednie zastosowanie.

Czas trwania prawa odkupu, cena odkupu, oraz bliższe warunki winny być ustalone w umowie nabycia osady. Prawo to winno być zapisane do księgi gruntowej, jako obciążenie nieruchomości ziemskiej. Pozatem przepisy prawodawstwa krajowego pozostają nienaruszone.

§ 21.

Poprzedniemu posiadaczowi przysługuje prawo odkupu wobec przedsiębiorstwa osadniczego, gdy przedsiębiorstwo nabytej nieruchomości (§§ 3, 15) nie zużyło na cele osadnictwa w przeciągu lat dziesięciu. Prawo odkupu należy wykonać w ciągu jednego roku. Prawo to winno być zapisane do ksiąg gruntowych, jako obciążenie nieruchomości ziemskiej. Postanowienia §§ 497 i następnych kodeksu cywilnego mają odpowiednie zastosowanie.

Dostarczenie gruntów pod dzierżawę dla robotników rolnych.

§ 22.

Rozporządzenie urzędu wyznaczonego przez Ministra Reform Rolnych może gminy wiejskie i okręgi dworskie zobowiązać do umożliwienia objęcia w zakresie potrzeb gospodarstwa domowego, przez tych robotników, którzy są stale zatrudnieni w gospodarstwie rolnem w ich okręgu i tego się domagają, gruntów w dzierżawę lub w inne użytkowanie. Obowiązek ten uważa się za spełniony, jeżeli ziemi dzierżawnej lub użytkowej oddano 5% ogólnego obszaru gruntów gminnych lub dworskich, zajętych pod uprawę rolną.

§ 23.

Umowy dzierżawne, zawarte na zasadzie niniejszej ustawy pomiędzy pracodawcami i robotnikami stale lub przejściowo w ich gospodarstwach rolnych zatrudnionymi, o dzierżawę lub o inne użytkowanie gruntu i przynależnych do niego budynków gospodarczych i mieszkalnych, winny być zawarte na piśmie i oddzielnie od umów służbowych i robotniczych.

§ 24.

O ile potrzebnych do dzierżawienia lub użytkowania gruntów nie można w inny sposób dostarczyć może je gmina wiejska zająć w drodze dzierżawy przymusowej, lub wywłaszczenia. Do dostarczenia gruntu jest w pierwszym rzędzie zobowiązany pracodawca u którego są zatrudnieni robotnicy. O dopuszczalności przymusowej dzierżawy lub wywłaszczenia oznaczonego obszaru orzeka urząd wyznaczony przez Ministra Reform Rolnych.

Odstąpienie lub wydzielenie całych jednostek gospodarczych jest niedopuszczalne.

Do odszkodowania mają odpowiednie zastosowanie przepisy ust. 1 § 15.

§ 25.

Jeżeli w poszczególnych okolicach niema możliwości dostarczenia gruntów w celu polepszenia ist-

niejących gospodarstw drobnych to Minister Reform Rolnych obowiązany jest zaofiarować na ten cel do 10% obszaru rolnego sąsiednich majątków państwowych, nawet przed upływem terminu umów dzierżawnych, o ile utrzymanie tych gruntów w posiadaniu Państwa nie jest niezbędne dla celów naukowych, doświadczalnych lub innych celów natury publicznej lub społeczno-gospodarczej.

Postanowienia końcowe.

§ 26.

Ministra Reform Rolnych upoważnia się, o ile inaczej nie jest postanowione, do wydania bliższych przepisów zwłaszcza w zakresie wykonania ustawy niniejszej.

§ 27.

Przepisy krajowe dalej idące w rozwoju osadnictwa łącznie z dostarczeniem parcel dzierżawnych dla robotników rolnych pozostają nienaruszone. Użytki rolne pozostające w posiadaniu osób, których całkowity majątek tego rodzaju nie przekracza 100 hektarów nie podlegają jednak wywłaszczeniu na cele osadnictwa.

§ 28.

O ile w drodze ustawodawstwa krajowego dostarczanie roli na cele osadnictwa jest zabezpieczone w sposób wystarczający Minister Reform Rolnych zezwolić może na wyjątki od przepisów ustawy niniejszej.

§ 29.

Wszelkie umowy i rozprawy, służące w myśl niniejszej ustawy do przeprowadzenia osadnictwa są zwolnione od wszelkich opłat, stempli i podatków ustanowionych na rzecz niemieckiej Rzeszy, państw związkowych i wszelkich innych korporacji publicznych, o ile nie są przedsiębrane w drodze zwykłego sporu sądowego.

Właściwe władze winny bez dalszego sprawdzenia przyznać zwolnienie od opłat, stempli i podatków, o ile ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze (§ 1) zapewni, że dany wniosek lub czynność dokonywa się dla powyższych celów osadniczych.

§ 30.

Istniejące ogólnie użyteczne przedsiębiorstwa osadnicze otrzymują prawo do rozpoczęcia swych prac niezwłocznie w myśl niniejszej ustawy, nawet przed wejściem w życie odnośnych przepisów wykonawczych.

§ 31.

Rozporządzenie o dostarczaniu ziemi na cele osadnictwa z dn. 29 stycznia 1919 r. (Dz. U. Rzeszy str. 115) uchyla się.

§ 32.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik № 2

do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 21 października 1925 r. poz. 796.

Pruska ustawa

z dnia 15 grudnia 1919 r. wprowadzająca niemiecką ustawę osadniczą z dnia 11 sierpnia 1919 r. (Zb. Ust. z roku 1920 str. 31).

PIERWSZY ROZDZIAŁ.**Wywłaszczenie.**

(§§ 3, 15, 24 niem. ust. osadniczej).

§ 1.

(1) Na wniosek:

- 1) ogólnie użytecznego przedsiębiorstwa osadniczego (ust. 1 § 3 niem. ust. osadniczej),
- 2) związku dla dostarczania ziemi (ust. 1 § 15 niem. ust. osadniczej),
- 3) gminy wiejskiej (ust. 1 § 24 niem. ust. osadniczej),

orzeka w wypadkach pod 1 i 3 Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego, w wypadku drugim, stały wydział, któremu Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego przedkłada wniosek o dopuszczalności wywłaszczenia, w miarę zachodzących po temu warunków. W orzeczeniu należy wskazać grunt, który ma być nabyty w drodze wywłaszczenia, a zarazem ustalić czas w przeciągu którego winien być najpóźniej zrobiony użytek z prawa wywłaszczenia.

(2) Orzeczenie należy podać do wiadomości wnioskodawcy i właściciela gruntu, mającego być wydzielonym, jako też uprawnionych uwidoczniionych w księdze gruntowej, w drodze doręczenia, pozatem przez ogłoszenie orzeczenia w Dzienniku Urzędowym lub według zwyczaju miejscowego.

(3) Ustęp 1 § 5 ustawy o wywłaszczeniu własności ziemskiej z dnia 11 czerwca 1874 r. (Zb. Ust. str. 221) ma analogiczne zastosowanie.

§ 2.

(1) Przeciw orzeczeniu wydanemu na mocy ustępu 1 § 1 może wnosić zażalenie wnioskodawca, właściciel i każdy, któremu przysługuje prawo do gruntu.

(2) Zażalenie przedkładać należy Prezesowi Okręgowego Urzędu Ziemskiego w przeciągu ustalonego w zawiadomieniu terminu, który należy oznaczyć najmniej na 2 tygodnie. Termin liczy się od doręczenia, o ile zaś doręczenie nie nastąpiło, liczy się od dnia, w którym wydano Dziennik Urzędowy (Ust. 2 § 1). Zażalenie rozstrzyga Minister Reform Rolnych.

§ 3.

(1) Jeżeli inaczej nie zostało ułożone, rozciąga się wywłaszczenie na przynależność gruntu. Na żądanie właściciela należy wyłączyć od wywłaszczenia przynależność, która nie jest do zagospodarowania wywłaszczonego gruntu konieczną. To samo ma zastosowanie do utrzymywanego na gruncie zarodowego stada.

(2) Prawa do gruntu są od wywłaszczenia wyłączone jeśli się tego wyłączenia przedsiębiorstwo (ust. 1 § 1 № 1 do 3) domaga. Odnośnie do dzierżawcy lub najemcy gruntu jest przedsiębiorstwo uprawnione wstąpić w stosunek kontraktowy na miejsce dzierżawcy lub wynajemcy; jeśli czyni przedsiębiorstwo użytek z tego prawa, w takim razie mają do niego w odpowiedni sposób zastosowanie właściwe przepisy, odnoszące się do dobrowolnego pozbycia.

§ 4.

(1) Odszkodowanie za wywłaszczony grunt wypłać się w gotówce lub w listach rentowych.

(2) W sprawie odszkodowania mają moc prawną przepisy ust. 2 § 8, § 9, ust. 2 § 10, §§ 11 i 13 ustawy o wywłaszczeniu.

(3) Jeśli uboczni uprawnieni wymienieni w § 11 ustawy o wywłaszczeniu uzyskali swe prawa po doręczeniu orzeczenia właścicielowi (§ 1) nie służy im prawo do odszkodowania jeżeli orzeczenie było im znane w czasie nabycia.

§ 5.

O ile w ustawie tej dla postępowania wywłaszczeniowego wskazane są do zastosowania przepisy o wywłaszczeniu, w miejsce Prezesa Rejencji i Wydziału Okręgowego właściwym jest Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego, a w miejsce Ministra Robót Publicznych, Minister Reform Rolnych. Własność stałego wydziału (ust. 2 § 15 niem. ust. osadniczej) pozostaje nienaruszoną.

§ 6.

Do ustalenia odszkodowania mają zastosowanie przepisy §§ 24 do 30 ustawy o wywłaszczeniu w następującym stosunku:

- 1) wniosek o ustalenie odszkodowania (§ 24 ustawy o wywłaszczeniu) dopuszczalny jest już przed załatwieniem postępowania odwoławczego według § 2 tej ustawy;
- 2) oświadczenia przedsiębiorstwa w sprawie wykonania przysługujących mu według ustępu 2 § 3 uprawnień winny być złożone najpóźniej w terminie § 25 ustawy o wywłaszczeniu komisarzowi;
- 3) w opinii (§ 28 ustawy o wywłaszczeniu) należy dokładnie ustalić stan gruntu i przynależności;
- 4) orzeczenie o odszkodowaniu (§ 29 ustawy o wywłaszczeniu) ma zawierać dokładne dane o stanie gruntu i przynależności przyjętego za podstawę odszkodowania. Również należy przytem wyszczególnić jakie prawa do gruntu wyłączono od wywłaszczenia, oraz czy przedsiębiorstwo wchodzi w istniejący stosunek dzierżawy, albo najmu (ust. 2 § 3);
- 5) odnośnie do rozstrzygnięcia o odszkodowaniu (§ 30 ustawy o wywłaszczeniu) wchodzi w miejsce drogi prawa wniosek na przeprowadzenie ustnej rozprawy przed Okręgową Komisją Ziemską. Wniosek należy przedstawić przed Okręgową Komisją Ziemską w przeciągu miesiąca od doręczenia rozstrzygnięcia. Przeciw orzeczeniu Okręgowej Komisji Ziem-

skiej służy w ciągu 2 tygodni zażalenie do Głównej Komisji Ziemskiej.

§ 7.

(1) O wywłaszczeniu gruntu orzeka na wniosek przedsiębiorstwa Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego, jeżeli wykazano że ugodzoną, albo ustaloną sumę odszkodowania (§§ 26, 29 ustawy o wywłaszczeniu) w sposób prawnie skuteczny wypłacono albo złożono do depozytu.

(2) Orzeczenie wywłaszczające zawiera w sobie intromisję w posiadanie.

§ 8.

(1) Przed przejęciem gruntu przez przedsiębiorstwo winien, na skutek postawionego wniosku, Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego ustalić przez komisarza, z wezwaniem w razie potrzeby rzeczoznawców, jak znaczne są zmiany, które w nieruchomości ziemskiej i odnośnych przynależnościach od czasu wydania orzeczenia rzeczoznawców zaszyły i czynią pożądanym sprostowanie orzeczenia w sprawie odszkodowania. W danym przypadku należy zmienić rozstrzygnięcie o odszkodowaniu. O zmianie tej orzeka Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego, a w przypadku ustęp 1 № 2 § 1 stały wydział.

(2) Orzeczenie jest tymczasowo wykonalne.

(3) Przepisy §§ 26, 30 ustawy o wywłaszczeniu łącznie z § 6 № 5 tej ustawy mają analogiczne zastosowanie.

§ 9.

(1) Do wykonania i skutków wywłaszczenia mają poza tem zastosowanie przepisy §§ 33, 36 do 38, 44 do 49 ustawy o wywłaszczeniu i artykuły 35 do 41 ustawy wykonawczej do ustawy państwowej o sprzedaży przymusowej i zarządzie przymusowym z dnia 23 września 1899 roku (Zb. Ust. str. 291).

(2) Tak samo mają zastosowanie bez naruszenia ustępu 1 § 1 zdanie 2 tej ustawy, § 42 ustawy o wywłaszczeniu i bez naruszenia § 29 niem. ustawy osadniczej, § 43 ustawy o wywłaszczeniu.

(3) Do wezwań i doręczeń mają zastosowanie przepisy obowiązujące w postępowaniu przed Okręgową Komisją Ziemską.

§ 10.

Przy zamieszkałych działkach gruntowych należy opuszczającym je osobom uprawnionym do mieszkania pozostawić wystarczające pomieszczenie na przeciąg nie dłuższy jak 3 miesiące. Rozmiar prawa mieszkania ma na wniosek uprawnionego do mieszkania lub przedsiębiorstwa oznaczyć Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

§ 11.

(1) Za ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze uważa się również w rozumieniu § 1 niem. ustawy osadniczej urząd ziemski. W razie jeżeli wniosek z ustępu 1 § 1 tej ustawy stawia imieniem osoby trzeciej urząd ziemski, albo jakiś przez centralną władzę uznany za ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze, publiczny urząd lub zakład, na-

tenczas trzeci wstępuje we wszystkie wynikające z postępowania wywłaszczeniowego prawa i obowiązki przedsiębiorstwa osadniczego.

DRUGI ROZDZIAŁ.

Dostarczanie ziemi pod dzierżawę dla robotników rolnych.

(§§ 22 do 24 niem. ustawy osadniczej).

§ 12.

(1) Komisarz względnie podkomisarz ziemski wydaje zarządzenie przewidziane w § 22 niem. ustawy osadniczej drogą orzeczenia.

(2) W razie wydania takiego zarządzenia, gminy i okręgi dworskie mają obowiązek wypuścić robotnikom w dzierżawę lub inne użytkowanie grunty za odpowiednim odszkodowaniem. Oddana robotnikom do rozporządzenia ziemia musi być odpowiednią do tego celu, według właściwości i miejscowego położenia. W kontrakcie przejęcia ziemi nie może być na robotników nałożony obowiązek wykonywania pracy dla oznaczonego pracodawcy.

§ 13.

(1) Do przymusowej dzierżawy stosują się analogicznie przepisy §§ 1 i 2 tej ustawy.

(2) Po przeprowadzeniu odpowiednich dochodzeń wydaje na wniosek gminy Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego orzeczenie o przymusowej dzierżawie, na oznaczony czas za opłatą rocznego czynszu dzierżawnego i ustala inne warunki dzierżawy.

(3) W braku zgody stron zainteresowanych uważa się kontrakt dzierżawny za zawarty z chwilą doręczenia orzeczenia osobie zmuszonej do oddania ziemi w dzierżawę i na warunkach ustalonych w tem orzeczeniu.

(4) W razie sporu stron zainteresowanych mają zastosowanie odpowiednie przepisy § 6 № 5 ustęp 1 i 2.

TRZECI ROZDZIAŁ.

Związki dla dostarczania ziemi.

(§ 12 niem. ustawy osadniczej).

§ 14.

Na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego mają być z właścicieli większych własności utworzone jeden lub więcej związków dla dostarczania ziemi. Związek dla dostarczania ziemi jest związkiem publiczno-prawnym.

§ 15.

(1) Na skutek zarządzenia Ministra Reform Rolnych przedstawia Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego wykaz majątków, które winny należeć do związku dla dostarczania ziemi, uporządkowany powiatami i zarządza przez komisarza zwołanie powiatami członków związku dla wyboru z grona tych członków ich przedstawiciela do związku i jego zastępcy, dla każdego powiatu. Zarządzenie Ministra i naznaczenie komisarza należy podać do wiadomości publicznej w Dzienniku Urzędowym województwa.

(2) Okręgi miejskie mają być przydzielone do sąsiednich powiatów według bliższych postanowień przepisów wykonawczych.

(3) Przy wyborach, ma jeden głos każdy członek związku za każde rozpoczęte 200 ha użytków rolnych. Zaden z członków nie może posiadać więcej niż 5 głosów.

(4) Zebranie przedstawicieli członków do związku tworzy zgromadzenie związku.

§ 16.

(1) Przedstawiciele do związku zwołuje się bezwzględnie dla uchwalenia statutu związku, który komisarz winien opracować i przedstawić zgromadzeniu do powzięcia uchwały. Zgromadzenie jest bez względu na ilość obecnych zdolne do powzięcia uchwały.

(2) Statut związku wymaga zatwierdzenia Ministra Reform Rolnych.

§ 17.

(1) W razie nieuchwalenia statutu związku, należy w ciągu 2 tygodni wyznaczyć drugie zgromadzenie przedstawicieli do związku, na którym ma być przedłożony statut związku do ponownego uchwalenia. Jeżeli i to zgromadzenie nie daje wyników ustanawia statut związku Minister Reform Rolnych.

(2) Znajduje to również zastosowanie w tym przypadku, jeżeli uchwalony regulamin nie uzyska przepisanej zatwierdzenia, a ponowne układy podniesionych wątpliwości nie usuną.

§ 18.

Statut związku należy ogłosić w Dzienniku Urzędowym województwa. Przez zatwierdzenie albo też przez ustanowienie statutu związku, powstaje związek.

§ 19.

Statut związku ma zawierać postanowienia:

- 1) o nazwie i siedzibie związku;
- 2) o stosunku współdziałania w korzyściach i w ciężarach, jak również w prawie głosowania;
- 3) o układaniu planu gospodarki, oraz o ustaleniu i odciążeniu rachunków;
- 4) o składzie i wyborze zarządu, prawach zarządu i jeżeli zarząd składa się z większej ilości członków także o prawach przewodniczącego zarządu, o formie legitymacji członków zarządu i sposobie ustalenia ich postanowień;
- 5) o utworzeniu wydziału;
- 6) o zasadach i sposobie zwoływania wspólnego zgromadzenia związku i wydziału i o sposobie ustalenia ich uchwał;
- 7) o sprawach, jakie podlegają uchwałom zgromadzenia związku i wydziału;
- 8) o zasadach dla występowania członków związku;
- 9) o rozwiązaniu i likwidacji związku;
- 10) o formach obwieszczeń związku;
- 11) o publicznych pismach, w których mają być zamieszczone obwieszczenia, o ile według

ustawy, według statutu, lub według uchwał organów związku mają być ogłoszone w publicznych pismach.

§ 20.

Do statutu związku należy dołączyć wykaz należących do związku majątków, z podaniem każdorazowych właścicieli. Wykaz winien być prowadzony z uwzględnieniem zmian bieżących.

§ 21.

Zmiany w statucie wymagają uchwały większości 3/4 członków zgromadzenia związku. Wymagają one zatwierdzenia Ministra Reform Rolnych i ogłoszenia według § 18.

§ 22.

(1) Związek musi mieć swój zarząd. Zarząd może się składać z jednej lub więcej osób, z których jedna przewodniczy.

(2) Zarząd zastępuje związek wobec sądu i poza sądem. Ma on stanowisko prawnego zastępcy. Zakres jego uprawnienia do zastępstwa może statut związku w stosunku do osób trzecich skutecznie ograniczać. Zarząd prowadzi gospodarkę związku, o ile poszczególne sprawy nie są przekazane statutem przewodniczącemu związku, wydziałowi, albo zgromadzeniu związku.

(3) Przewodniczący zarządu, legitymujący się jako taki, nie potrzebuje do zastępstwa zarządu przed sądem i innymi publicznymi władzami żadnego szczegółowego pełnomocnictwa.

§ 23.

(1) Zarząd powinien zwoływać zgromadzenie związku, o ile potrzeby związku tego wymagają albo też o ile 1/3 przedstawicieli do związku tego pisemnie z podaniem przyczyny żąda.

(2) Zgromadzenie związku może także zwołać władza nadzorcza.

(3) Każdego roku powinno być przynajmniej raz zwołane zgromadzenie związku.

§ 24.

Za zobowiązania związku odpowiada jego majątek. O ile z niego nie mogą wierzyciele związku być zaspokojeni, dług musi być pokryty przez składki dodatkowe, które zarząd rozkłada według ustalonego w statucie planu stosunkowego rozdziału.

§ 25.

(1) Ciężary związku są publicznymi ciężarami. Cięża one na należących do związku gruntach w odpowiednim do stosunkowego rozdziału zakresie.

(2) Członkowie występujący ze związku są odpowiedzialni za składki dodatkowo rozłożone aż do czasu ich wystąpienia.

§ 26.

Statut postanowi czy i w jaki sposób tym członkom związku, którzy oddają dobrowolnie odpowiedzialność do osadnictwa ziemię według odpowiedniej ceny

(ustęp 1 § 13 niem. ustawy osadniczej), należy to policzyć, jako zadatkowe świadczenie na poczet składek związku, przypadających na nich do płacenia.

§ 27.

Jeśli od 29 stycznia 1919 roku członkowie związku sami założyli w większym zakresie nowe osady przy współudziale urzędów kultury krajowej i przytem najmniej 1/3 część obszaru użytków rolnych gruntów należących do związku zaoferowali po odpowiedniej cenie (ustęp 1 § 13 niem. ustawy osadniczej) w takim razie musi im to być zaliczone w ten sposób, że pozostałe im części gruntów będą zwolnione na przyszłość od ciężarów związku. Nabywania tych obszarów drogą wywłaszczenia należy o ile możliwości unikać (ust. 2 § 16 niem. ustawy osadniczej); na wniosek właścicieli należy to zanotować w wykazie majątków dołączonym do statutu (§ 20).

§ 28.

Zaległe składki mogą być ściągane w drodze administracyjnego postępowania przymusowego. Odnośna władza wykonawcza ma być wyznaczoną przez władzę nadzorczą.

§ 29.

(1) W sporach o przynależenie do związku dla dostarczenia ziemi orzeka Okręgowa Komisja Ziemska. Przeciw takiemu orzeczeniu służy w ciągu dwóch tygodni zażalenie do Głównej Komisji Ziemskiej.

(2) Przeciw pociąganiu do świadczenia ciężarów na rzecz związku i ich wymiarowi służy pociąganym do świadczeń sprzeciw w ciągu czterech tygodni. Sprzeciw rozstrzyga zarząd. Przeciw temu rozstrzygnięciu może być wniesione zażalenie w ciągu dwóch tygodni do Okręgowej Komisji Ziemskiej. Przeciw temu ostatniemu orzeczeniu jest dopuszczalne dalsze zażalenie w ciągu dwóch tygodni do Głównej Komisji Ziemskiej.

§ 30.

(1) Zarząd podlega nadzorowi Państwa. Nadzór ten wykonuje wojewoda. Przeciw rozstrzygnięciom wojewody jest dopuszczalne jedynie zażalenie do Ministra Reform Rolnych.

(2) Władza nadzorcza jest uprawniona przeprowadzać bezpośrednio swe zarządzenia.

§ 31.

Władza nadzorcza jest uprawniona składać z urzędu członków zarządu, którzy zawinili przez ciężkie przekroczenie obowiązków, albo są niezdolni do prowadzenia spraw zarządu. Zarządzenia wydane w sprawie złożenia z urzędu mogą być zaskarżone w ciągu dwóch tygodni skargą do Wyższego Sądu Administracyjnego. Aż do czasu rozstrzygnięcia tej skargi dany członek zarządu pozostaje usunięty od funkcji urzędowych.

§ 32.

Na żądanie władzy nadzorczej należy jej udostępnić wgląd do aktów związku i doreczać odpisy

planu gospodarki, zamknięcia rachunkowego, jako też protokółów czynności zarządu, wydziału i zgromadzenia związku. Jest ona uprawnioną do zarządzania nieprzewidzianych badań kasy związku i całej gospodarki związku oraz do brania udziału tak osobiście, jak przez wyznaczone osoby w zebraniach zarządu jak również w posiedzeniach zgromadzenia związku i wydziału.

§ 33.

(1) W razie zaniedbania lub oporu związku przeciw włączeniu do planu gospodarczego należnych ustawowo lub statutowo świadczeń i wydatków lub przeciw uchwalaniu nadzwyczajnych świadczeń, władza nadzorcza jest uprawnioną zarządzić, z przytoczeniem uzasadnienia, przyjęcie do planu gospodarki lub ustalenie nadzwyczajnych wydatków i ściągnięcie należnych składek.

(2) Przeciw temu zarządzeniu przysługuje związkowi w ciągu dwóch tygodni zażalenie do Okręgowej Komisji Ziemskiej, a przeciw jej orzeczeniu w ciągu dwóch tygodni dalsze zażalenie do Głównej Komisji Ziemskiej.

CZWARTY ROZDZIAŁ.

Przepisy końcowe.

§ 34.

(1) Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego może upoważnić komisarza ziemskiego lub innego urzędnika urzędu ziemskiego do prowadzenia układów, których celem jest nabycie ziemi w okręgu Okręgowego Urzędu Ziemskiego dla tworzenia nowych osad lub polepszenia już istniejących drobnych gospodarstw (ustęp 1 § 1 niem. ustawy osadniczej). Wobec upoważnionego urzędnika może być wykonany akt przewłaszczenia oznaczonych gruntów.

(2) Sporządzone wobec tego urzędnika i dokonane układy stoją narówni z sądowymi dokumentami i rozprawami, jeżeli są ujęte w formę przepisana dla sądów oraz są oznaczone, z powołaniem się na udzielone zlecenie jako sprawy osadnicze.

§ 35.

Do odsprzedaży części osadniczego lub dokupionego gospodarstwa (ustęp 1 § 1 niem. ustawy osadniczej) jest wymagane zezwolenie Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego. Takiegoż zezwolenia wymaga podział gruntu, który należy do osadniczego lub dokupionego gospodarstwa. Ograniczenia w rozporządzeniu wymagają dla swej ważności wpisu do księgi gruntowej. Wpis następuje na wezwanie komisarza ziemskiego.

§ 36.

(1) Przy przeprowadzaniu osadnictwa w majątkach ziemskich i domenach, powinno przedsiębiorstwo osadnicze w miarę możliwości osiedlać tego się domagających i tam zamieszkałych w rodzinnych mieszkaniach, lub zajętych w tych miejscach dłużej niż dwa lata rolnych i leśnych robotników i oficjalistów na własnych lub dzierżawnych osadach.

(2) Jeżeli robotnicy i pomocnicy skutkiem osadnictwa w majątkach ziemskich albo domenach stają się bezrobotnymi, przejściowo lub na dłuższy czas, to o ile według ustępu pierwszego nie zostają osiedleni, albo też o ile nie może im być przydzielona odpowiednia praca, winno im przedsiębiorstwo osadnicze udzielać na okres czasu, trwający do pół roku, zapomogę, która nie może wynosić mniej, niż $\frac{3}{4}$ utraconego zarobku. W razie konieczności zmiany mieszkania musi przedsiębiorstwo osadnicze zwrócić robotnikom i oficjalistom kosztą przeprowadzenia się.

(3) O roszczeniach z ustępu drugiego rozstrzyga Okręgowa Komisja Ziemska. Przeciw orzeczeniu Okręgowej Komisji Ziemskiej jest dopuszczalne w ciągu dwóch tygodni zażalenie do Głównej Komisji Ziemskiej. Połowę kosztów, urosłych przedsiębiorstwu osadniczemu z tego postępowania pokrywa Kasa Państwowa.

§ 37.

(Uchylony).

§ 38.

(1) Ustęp 2 paragrafu 7 ustawy o popieraniu urzędzenia dóbr rentowych z dnia 7 lipca 1891 roku (Zb. Ust. str. 279) w ujęciu § 6 ustawy o popieraniu osadnictwa z dnia 8 maja 1916 r. (Zb. Ust. str. 51) zmienia się w ten sposób, że 1) w wierszu 2 i 3 słowa: „korporacji albo instytucji prawa publicznego” się skreśla; 2) następujący ustęp włącza się po ustępie drugim:

„ten sam przepis ma wyjątkowo zastosowanie, jeżeli hipoteka, nieumarzalna najmniej przez lat 10, wyjęta jest z pod prawa wypowiedzenia, przysługującego wierzycielowi. W tym przypadku wynosi renta banku rentowego:

- a) po 5 od sta, nominalnej wartości listów rentowych i wydanej na uzupełnienie gotówki, jeżeli jako spłatę względnie pożyczkę udzielono $3\frac{1}{2}\%$ listów rentowych;
- b) po $5\frac{1}{2}$ od sta, nominalnej wartości listów rentowych i wydanej na uzupełnienie gotówki, jeżeli jako spłatę, względnie pożyczkę udzielono 4% listów rentowych. Posiadacz nieruchomości rentowej spłacać będzie wówczas rentę banku rentowego po 5 od sta w 35-letnim okresie spłacalności, zaś rentę banku rentowego po $5\frac{1}{2}$ od sta, w okresie spłacalności lat 33 i dwóch miesięcy”.

§ 39.

Rozporządzenie dotyczące ustawowego prawa pierwokupu posiadłości ziemskich i leśnych z dnia 23 grudnia 1918 r. (Zbiór Ustaw 1919 r. str. 3) uchyla się.

§ 40.

Ustawa uzyskuje moc prawną z dniem ogłoszenia. Ustawę wykonują właściwi Ministrowie.